

Göteborg Maj 1998

***Hovenäset – några glimtar
från tidigt 1900-tal***

Hovenäset är idag en del av Sotenäs kommun. Intresset för hembygden är här liksom i övriga Sverige ganska stort. 1996 startades en studiecirkel om Näset - så kallades och kallas alltjämt Hovenäset.

I anslutning till cirkeln har presenterats några handskrivna och kopierade handlingar från Göteborgs Museums Historiska Avdelning. De har här renskrivits och gjorts mer läsbara.

Skrivaren har önskat levandegöra de handskrivna och kopierade papperen som de är - felstavade ord har dock rättats liksom några mindre fel i meningarna. På vissa ställen är texten svårläst. Jag ber om överseende, om jag missuppfattat några bokstäver och ord.

Olof Wennermark

Skrivare

Fiskeläget Näset, Askums Socken, Sotenäs Härad
När Näset blev Municipalsamhälle

Omkring sekelskiftet blev fiskeläget Näset municipalsamhälle och erhöll då namnet Hogenäs-Näs Municipalsamhälle. Detta har senare 1936 ändrats till Hovenäset.

Att det lilla Näset så tidigt blev municipalsamhälle torde till största delen bero på att det låg under Hvitfeldtska Stiftelsen. Denna hade kartlagt och tomtindelad samhället, utlagt behövliga gator och allmänna platser som ingen enskild kunde bli ägare till.

1898 hade kartan upprättats. De jordlotter, som vissa personer inom fiskeläget hade "taka" (?? taken ??karta ???) på, åstadkomna genom arv, blev uppsagda och fick bebyggas först 1904 eller 1905.

Stipendieinrättningens ombudsmän, som ofta hade anledning besöka fiskeläget för att slita tvister och medge invånarna rätt att bygga bostadshus i bergområdena samt magasin och sjöbodrar vid sjöstranden, talade ofta med fiskarne om fördelen i att bilda municipalsamhälle. Ombudsmannen Gustaf Kilman var den som alltid vid tillfälle under sina besök talade varmt om det allmännas vårdande inom fiskeläget.

Härav kom det sig, att de mest ansedda inom fiskeläget en vacker dag ingick till Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus Län med begäran om att fiskeläget Näset i Askums Socken skulle få bilda municipalsamhälle.

Dessa mest ansedda var:

Skepparen Jan i Bukten, fiskarne Anders Samuelsson, Alfred Karlsson, Karl Olsson i Källhagen, Abraham i Bukten, Alberti på Klåbbet, Severin Andersson m.fl.

Länsstyrelsen anmodade dåvarande länsmannen i distriktet, Ekström, att hålla första sammanträdet, där endast ordförande skulle väljas.

Länsmannen kom, och den vanliga fiskarebefolkningen hade rätt mangrant infunnit sig. Efter det att Länsstyrelsens förordnande för honom upplästs, förklarades sammanträdet börjat. Innan han övergick till förhandlingarna, bad han de närvarande att utse en sekreterare. Härtill föreslog Jan i Bukten skepparen Alfred Karlsson, som är gift med en lärarinna, vilken kan vara honom behjälplig med protokollen.

Ordf: -Ja, då anmodar jag Alfred Karlsson att komma hit och sitta vid bordet och föra protokollet. (Sammanträdet hölls i lilla skolans sal, det enda skolhus som då fanns på Näset.)

Någon bland de församlade upplyste då, att Alfred Karlsson inte var närvarande utan var på väg till Danmark med last. En annan av de närvarande föreslog i stället stenhuggaren M. Bergström.

Ordf.: -Ja, då anmodar jag Bergström att komma fram.

Härtill upplystes, att han var på Länsmansholmen och högg sten.

Nu var tydligen tålmodet slut hos Länsmannen. Han förklarade sig finna, att befolkningen i Näset ännu inte var mogen för bildande av municipalsamhälle och därmed var första försöket utan resultat.

När fiskarne sedan träffades för pratstunder vid de vanliga samlingsställena, så är det tydligt att länsmansstämman varade länge som samtalsämne. Man var särskilt förgrymmad över hur Jan i Bukten, som alla ansåg för en mycket vederhäftig kommunalman, kunde dabba sig så. Jan tog det visst själv rätt hårt, ty jag kan minnas mig endast en gång ha sett honom på en stämma.

En fanns emellertid som inte tänkte ge upp, och det var fiskaren Anders Samuelsson. Om någon hade föreslagit honom, så hade det säkerligen blivit sekreterare av. Han kunde skriva protokoll som mången tränad kommunalman inte behövde skämmas för. Jan i Bukten visste detta mycket väl, men vänskapen dem emellan var visst inte något vidare med. När Anders Samuelsson hade funderat över saken, så gick han till Askums kommuns ordförande i Stämman C. (?) M. Engblom i Hogenäs och bad honom hålla första stämman. Engblom kom och höll stämman. Anders Samuelsson blev samhällets förste ordförande. Protokollet sändes in till Länsstyrelsen. Omsider kom meddelande att municipalsamhället skulle heta "Hogenäs-Näs". Bland de allra första ärendena som Hogenäs-Näs behandlade var val av byggnadsnämnd, som när någon ny byggnad skulle uppföras, hade att på ort och ställe visa var denna skulle stå. Detta torde säkerligen i stor utsträckning ha inverkat på att nya bebyggelsen blivit så trevlig som den är.